

ВИЛЕГЖАНІНА В. В.

**ДЕРЖАВА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ
ПУБЛІЧНОГО ПРАВА ПЕРЕД ЇЇ ПРАЦІВНИКАМИ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВОВИЙ
СТАТУС ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

**THE STATE IS RESPONSIBLE FOR THE OBLIGATIONS OF PUBLIC LAW ENTITIES
TOWARDS ITS EMPLOYEES WHO HAVE THE LEGAL STATUS
OF CIVIL SERVANTS**

У статті аналізуються рішення Конституційного Суду України та Європейсько-го суду з прав людини стосовно Верховного Суду України. Висвітлюється практика національного і європейського судочинства на прикладах судових рішень, в яких вказуються такі правові висновки: рішення та висновки, ухвалені органом конституційної юрисдикції, є обов'язковими і остаточними до виконання на всій території України відповідними державними органами та їх посадовими і службовими особами, які мають пряму дію та не потребують підтверджень з боку будь-яких органів державної влади; визнані неконституційними за рішенням Суду закони, інші акти або їх окремі положення втрачають чинність з дня ухвалення рішення про їх неконституційність і не застосовуються органами державної влади та їх посадовими і службовими особами; внесення запису до єдиного державного реєстру про припинення юридичної особи не є беззастережним доказом того, що юридична особа дійсно припинилася та більше не існує, а є записом, який не тягне за собою наслідків; в цілому, має значення ситуація, яка передбачена законом, а не формальна реєстрація юридичної особи; держава відповідальна за заборгованість заробітної плати юридичної особи публічного права перед її працівниками, незважаючи на той факт, що організація була окремою юридичною особою; а також викладені інші національні судові рішення.

Викладено ґрунтовний висновок на основі аналізу практики Судів та конституційних норм про відповідальність держави в особі державного органу за заборгованість належної працівникам заробітної плати. Констатується, що юридична особа публічного права з дня реєстрації безперервно веде бухгалтерський облік, оскільки являється самостійним суб'єктом права, а тому, вона відповідає за своїми зобов'язаннями, що виникли внаслідок здійснення нею її діяльності, адже делегування, привласнення функцій судів іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Сформульований статус двох суб'єктів державно-службових відносин. Викладено стан припинення юридичної особи публічного права та принцип правонаступництва; висвітлено висновок правонаступництва при реорганізації юридичної особи публічного права. Сформульований висновок, що держава несе відповідальність за зобов'язаннями юридичних осіб публічного права.

Ключові слова: юридичні особи публічного права, формальна реєстрація, обов'язковість виконання висновків та рішень, закон України, правовий статус державного службовця, уповноважена службова особа, стан припинення, правонаступництво при реорганізації, відповідальність держави.

The article analyzes decisions of the Constitutional Court of Ukraine and the European Court of Human Rights regarding the Supreme Court of Ukraine. The practices of national and European jurisprudence are highlighted through examples of court decisions, which provide legal conclusions: decisions and findings of the constitutional jurisdiction body

are mandatory and final for execution throughout the territory of Ukraine by relevant state bodies and their officials, having direct effect and not requiring confirmation by any authorities; laws, other acts, or their individual provisions recognized as unconstitutional lose their force from the date of the court's decision on their unconstitutionality and are not applicable by state authorities and their officials; the entry into the unified state register about the termination of a legal entity is not unequivocal evidence that the legal entity has actually ceased to exist and does not entail consequences; in general, the situation envisaged by law is significant, not just the formal registration of a legal entity; the state is responsible for the owed salaries of a public law entity to its employees, regardless of the fact that the organization was a separate legal entity; and other national court decisions are also presented.

A thorough conclusion is presented based on the analysis of court practices and constitutional norms regarding the state's responsibility, represented by a state body, for the debt of owed salaries to employees. It is asserted that a public law entity, from the date of registration, consistently maintains accounting records as an independent legal subject. Therefore, it is responsible for its obligations arising from its activities, as delegation or appropriation of functions by other bodies or officials is not permissible. The status of two subjects of state-service relations is formulated. The article discusses the termination of a public law entity and highlights the conclusion of legal succession in the event of the reorganization of a public law entity. The conclusion is formulated that the state is responsible for the obligations of public law entities.

Key words: *public law entities, formal registration, enforceability of conclusions and decisions, Ukrainian law, legal status of civil servant, authorized public official, termination status, legal succession in reorganization, state responsibility.*

Вступ. Держава як суб'єкт відповідальності, як публічний суб'єкт, несе відповідальність не за власні дії, а за рішення своїх органів або посадових осіб, тоді як державні органи і їх посадові особи, які за своєю природою є публічним суб'єктом, в правовідносинах відповідальності перед особою втрачають свою публічність і виступають як особи, що не виконали своїх службових обов'язків.

Постановка проблеми. Питання відповідальності держави за зобов'язаннями юридичних осіб публічного права перед її працівниками не мають комплексних досліджень, тому дане дослідження є актуальним, оскільки демонструє недостатність наукової розробки вказаної теми.

Фрагментарним проблемам відповідальності юридичних осіб публічного права приділили увагу такі науковці, як: Р. Б. Сабодаш, метою дослідження якого було встановлення особливостей відповідальності бюджетних організацій як юридичних осіб публічного права за невиконання або неналежне виконання взятих на себе зобов'язань та І. П. Сторожук, метою статті якого було встановлення фінансово-правового статусу юридичних осіб публічного права як суб'єктів адміністративного права шляхом виконання таких наукових знань, як: аналізу нормативно-правового регулювання статусу юридичних осіб публічного права; визначення основних ознак юридичних осіб публічного права; встановлення механізму взаємодії юридичних осіб публічного права з іншими суб'єктами адміністративного права.

Мета статті: встановити, що держава несе відповідальність за заборгованість юридичних осіб публічного права перед працівниками державного органу; розкрити, що юридична особа публічного права самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями, а уповноважені державою службові особи виконують завдання та функції в системі органу державної влади; та викласти стан припинення юридичної особи публічного права та принцип правонаступництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Верховний Суд України є конституційним органом держави, оскільки він створювався Верховною Радою України за публічними законами «Про судоустрій України» і «Про судоустрій та статус суддів», та має правовий статус, володіє правами та обов'язками публічно-правового характеру, реалізує публічні функції держави, покладені на нього Основним Законом та публічно-правовим актом тощо.

У Рішенні від 23 грудня 1997 року № 7-зп у справі № 01/34-97 Конституційний Суд України наголосив, що Верховна Рада України, приймаючи закони, не має права допускати невідповідностей щодо будь-яких положень, прямо закріплених в Конституції України (третє речення абзац 4 пункт 1 Рішення від 23.12.1997) [16]. Суд вважає, що приймаючи Закони України на виконання відповідних норм Конституції України Верховна Рада України повинна дотримуватись

конституційно визначених меж щодо статусу, організації, функціонування, діяльності відповідних органів та їх посадових осіб.

У Рішенні від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020 у справі № 1-15/2018 (4086/16) Конституційний Суд України вказав, що Законом України «Про внесення змін до Конституції України» (щодо правосуддя) від 02 червня 2016 року № 1401-VIII не змінено конституційних функцій Верховного Суду України та його місця у системі судоустрою України (речення 2 абзац 2 пункт 7 Рішення від 18.02.2020) [15].

Системний аналіз змін до Конституції України, внесених Законом № 1401-VIII, вказує на те, що вони не були спрямовані на припинення діяльності та ліквідацію Верховного Суду України як органу державної влади через вилучення слова «України» – власної назви держави – із словесної конструкції «Верховний Суд України» (абзац 3 пункт 7 Рішення від 18.02.2020).

Закон № 1401-VIII не порушив принципи інституційної безперервності функціонування найвищого інституту судової влади, який після набрання чинності Законом № 1401-VIII продовжує діяти під назвою «Верховний Суд» (абзац 4 пункт 7 Рішення від 18.02.2020), а також не скасував та не обмежив прав і свобод людини і громадянина, на чому наголошено у висновках Конституційного Суду України від 20.01.2016 № 1-в/2016 у справі № 1-15/2016, від 30.01.2016 № 2-в/2016 у справі № 1-22/2016, які є обов'язковими до виконання, остаточними і не можуть бути оскаржені (речення 3 абзац 2 пункт 7 Рішення від 18.02.2020). Орган конституційної юрисдикції в Україні у 2016 році по вищезазначеним справам щодо Основного Закону виклав такі висновки:

1. Суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом, проект якого вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя.

2. Рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені (стаття 151²).

3. Закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення (частина 2 статті 152) та інше.

Конституційним Судом України положення розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII зі змінами, зокрема пункту 7 «та ліквідується» в частині Верховного Суду України та пункту 14 «судді Верховного Суду України» визнано неконституційними [15].

У пункті 14 мотивувальної частини Рішення від 18.02.2020 зазначено, що положення розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII суперечить вимогам статті 6, частинам 1, 2 статті 8, частині 2 статті 19, частинам 1, 2 статті 55, частині 1 статті 125 Конституції України.

Із викладених висновків та посилань на Основний Закон органу конституційної юрисдикції випливає, що положення пунктів 7, 14 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону № 1402-VIII стосуються не лише суддів Верховного Суду України, а й працівників апарату Верховного Суду України, які мають правовий статус державних службовців наданий їм державою.

Зі змісту закріплених у конституційному рішенні положень Конституції України слідує, що органи, які уособлюють ту чи іншу гілку влади, здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України (стаття 6). Відповідно до принципу верховенства права держава будує свої відносини з особою і суспільством на основі правових актів, насамперед законів; Конституція України має найвищу юридичну силу і є Основним Законом України; інші нормативно-правові акти мають прийматися на основі Конституції і відповідати їй. Норми Основного Закону є нормами прямої дії (стаття 8). В Конституції України закріплений пріоритетний принцип, за яким ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, тобто держава є гарантом належної реалізації передбачених Конституцією і законами прав і свобод людини і громадянина, гарантом від свавілля, беззаконня, зловживання і вольових рішень органів державної влади та їх посадових осіб. Органи державної влади зобов'язані діяти тільки на підставі, в обсязі та у спосіб, які передбачені Конституцією та законами

України, оскільки їх повноваження, функції, права та обов'язки підпорядковані служінню особі, суспільству і державі. Це передбачається, зокрема, положеннями Конституції про те, що всі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах, що права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21), що права і свободи людини і громадянина визначаються виключно законами України (стаття 92). Будь-які прогалини та інші недоліки в законах мають тлумачитися і використовуватися лише на користь особи (стаття 19). Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та їх посадових осіб (стаття 55). Суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом (стаття 125).

Враховуючи реальний механізм відповідальності держави перед людиною за свою діяльність, здійснення нею обов'язку утвердження і забезпечення прав і свобод людини, викладений у статті 3 та положеннях статей 6, 8, 19, 21, 43, 55, 92, 125 Конституції України доходжу до висновку, що держава відповідальна перед працівниками апарату Верховного Суду України за заборгованість Верховного Суду України (правонаступником якого являється Верховний Суд) за належну їм заробітну плату, оскільки державою наданий їм правовий статус державного службовця, діючого від її імені і, водночас, від свого імені, разом з тим, державний службовець поєднаний з державою в особі державного органу через посадові та трудові відносини за допомогою яких ними здійснюються персоналізація управлінських функцій та індивідуалізація відповідальності державного службовця.

У Рішенні від 15 жовтня 2013 року № 9-рп/2013 у справі № 1-18/2013 Конституційний Суд України дійшов висновку, що працівник має право звернутися до суду з позовом про стягнення належної йому заробітної плати, сум індексації заробітної плати та компенсації втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням строків її виплати як складових належної працівнику заробітної плати без обмеження будь-яким строком незалежно від того, чи були такі суми нараховані роботодавцем (абзаци 4, 6 підпункт 2.3. пункт 2 Рішення від 15.10.2013). Це право працівника відповідає засадам справедливості, добросовісності, розумності як складовим конституційного принципу верховенства права та не порушує балансу прав і законних інтересів працівників і роботодавців [13].

22 липня 2021 року Європейський суд з прав людини у справі «Гуменюк та інші проти України» врахував Рішення Конституційного Суду України, яким відповідні законодавчі заходи були визнані неконституційними (перше речення пункт 97 Рішення ЄСПЛ від 22.07.2021), принцип гарантованості конституційних прав і свобод людини і громадянина, неможливості звуження змісту і обсягу існуючих прав і свобод та їх скасування (пункт 23 Рішення ЄСПЛ від 22.07.2021), спільний висновок Венеційської комісії і Генерального директорату з прав людини і верховенства Ради Європи від 8–9 жовтня 2020 року щодо уникнення існування двох паралельних судів, існування спадкоємності «старого» і «нового» судів для можливості посилання на практику Верховного Суду України, рестрації Верховного Суду України і вказав, «... що в цілому, має значення ситуація, яка передбачена законом, а не формальна рестрація юридичної особи...», «... що існує єдиний верховний суд», «... що в процесі реформи 2016 р. «Верховний Суд України» попереднього складу був перейменований у «Верховний Суд», а жодного нового суду створено не було» (пункт 35 Рішення ЄСПЛ від 22.07.2021), вилучив положення «про припинення Верховного Суду України», яке суперечило Рішенню Конституційного Суду України, відповідно до якого існує лише єдиний суд і відхилив аргументи та аспекти заперечення Уряду щодо не оскарження процедури ліквідації Верховного Суду України (пункти 62, 67 Рішення ЄСПЛ від 22.07.2021) [11].

Таким чином, національний та європейський Суд констатували, що зміни до Конституції України не були спрямовані на припинення діяльності та ліквідацію Верховного Суду України і що цей суд продовжує діяти під назвою «Верховний Суд». Положення пунктів 7, 14 Закону № 1402-VIII остаточно втратили чинність з 18 лютого 2020 року (статті 129¹, 151² Конституції України; статті 88, 91, 97, 98 Закону України від 13.07.2017 № 2136-VIII «Про Конституційний Суд України» в останній із яких зазначено, що за невиконання рішень та недодержання висновків Суду настає відповідальність згідно із законом).

У Рішенні від 14 грудня 2020 року № 15-рп/2020 № 15-рп/2000 Конституційний Суд України зазначив, що незалежно від того, чи визначено в рішеннях, висновках Конституційного Суду України порядок і строки їх виконання, відповідні державні органи повинні утримуватись від застосування законів, інших правових актів або їх окремих положень, що визнані за цими рішеннями неконституційними, так як вони не підлягають застосуванню як такі, що втратили чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність;

відповідні державні органи та їх посадові і службові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України та юридичним актом, таким як судові рішення; визначення у рішеннях, висновках порядку і строків їх виконання та покладення обов'язку на відповідні органи терміновості забезпечення виконання рішення – це право Суду; додаткове визначення у рішеннях, висновках Суду порядку і строків їх виконання не скасовує і не підміняє загальної обов'язковості їх виконання; Рішення Конституційного Суду України є обов'язковими до виконання на всій території України відповідно до Конституції України, яка має найвищу юридичну силу щодо всіх інших нормативно правових актів [17]. Аналогічні правові висновки викладено ВП ВСУ у постанові від 20 січня 2020 року у зразковій справі № 560/2120/20 щодо забезпечення прав позивача реалізацією Рішення Конституційного Суду України від 13.12.2019 № 7-р(П)/2019 [4].

ВП ВС у постанові від 17 червня 2020 року у справі № 826/10249/18 дійшла висновків, що внесення записів до єдиного державну реєстру про припинення юридичної особи не є актом, з яким пов'язується її припинення та припинення права власності на її майно, а є лише записом, який не тягне за собою наслідків; запис про припинення юридичної особи не є беззастережним доказом того, що юридична особа дійсно припинилася та більше не існує [3].

Викладені правові позиції національних судів підтримано Європейським судом з прав людини, який зазначив, що в цілому, має значення ситуація, яка передбачена законом, а не формальна реєстрація юридичної особи [11].

У Рішенні від 14 грудня 2011 року № 19-рп/2011 у справі № 1-29/2011 Конституційний Суд України відмітив, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави (частина 2 стаття 3 Конституції України). Для здійснення такої діяльності органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи наділені публічною владою, тобто мають реальну можливість на підставі повноважень, встановлених Конституцією і законами України, приймати рішення чи вчиняти певні дії (пункт 4 підпункт 4.1. Рішення від 14.12.2011) [14].

Відповідно до частини 2 статті 124 Конституції України делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються [1].

Згідно положень статей 155, 156 Закону України від 02.06.2016 № 1402-VIII «Про судоустрій та статус суддів», статей 2, 5 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу» керівник апарату Верховного Суду України на виконання завдань та повноважень покладених на нього державою очолює, управляє, контролює, видає обов'язкові для виконання накази та розпорядження щодо питань апарату Верховного Суду України, підписує фінансові документи (довідки) та відповідає перед керівником Верховного Суду України за функціонування державної служби як в апараті, так і в цілому в системі органу державної влади тощо.

Керівник апарату Верховного Суду України являвся державним службовцем та за вимогами частини 2 статті 6 Закон № 889-VIII обіймає посаду державної служби категорії «А», а також оцінюється Державною судовою адміністрацією України за виконання завдань та ключових показників результативності, ефективності та якості службової діяльності є суб'єктом декларування та уповноваженою службовою особою на виконання функцій держави [7].

Перелік службових осіб, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, визначений у примітці до статті 51³ Закону України від 14.10.2014 № 1700-VII «Про запобігання корупції», відповідно до якої під службовими особами, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, в цій статті розуміються особи, посади яких належать до посад державної служби категорії «А», керівники та інші [8].

А оскільки Верховний Суд України є органом публічного права з конституційним статусом, який викликає резонанс у суспільстві та європейських інституціях, то у даній юридичній особі з дня її реєстрації безперервно віся бухгалтерський облік. Законодавцем чітко прописано у Законі України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться юридичною особою з дня реєстрації до її припинення бухгалтерською службою на чолі з головним бухгалтером. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи як у паперовій так і в електронній формі. Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку [5]. Бухгалтерська служба

забезпечує зберігання, оформлення та передачу до архіву оброблених первинних документів та облікових реєстрів, які є підставою для відображення у бухгалтерському обліку операцій та складення звітності тощо [10].

Статтею 49 Кодексу законів про працю України передбачено, що довідка про розмір заробітної плати видається працівникові за його заявою керівником або уповноваженою ним посадовою особою. На довідці зазначається вих. №, дата її видачі, достовірність документу засвідчується підписами керівника та головного бухгалтера, печаткою організації [2, с. 89–90].

З огляду на національне законодавство про: судоустрій і статус суддів, державну службу, запобігання корупції, бухгалтерський облік та фінансову звітність, трудове законодавство, статусу двох суб'єктів державно-службових відносин керівник апарату Верховного Суду України уповноважений від імені юридичної особи публічного права видавати працівнику апарату суду засвідчену довідку про нараховану заробітну плату.

27.12.2023 р. набрав чинності Закон України від 21.11.2023 № 3481-IX Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020 щодо забезпечення безперервності здійснення правосуддя найвищим судом у системі судоустрою України. У частині 2 розділі II. Прикінцеві положення цього Закону зазначено, що його положення поширюються на правовідносини, що виникли у зв'язку з перейменуванням Верховного Суду України у Верховний Суд [6].

І лише на основі прийнятого Верховною Радою України Закону № 3481-IX, з дати набрання ним чинності створюється комісія з припинення Верховного Суду України, оскільки суди утворюються, реорганізуються і ліквідовуються законом (частина 1 стаття 19 Закону № 1402-VIII) [9]. Потім протягом трьох робочих днів з дати прийняття рішення письмово повідомляється орган, що здійснює державну реєстрацію, вноситься до єдиного державного реєстру рішення про припинення юридичної особи і тільки з цього моменту юридична особа вважається такою, що перебуває «у стані припинення» (частини 1, 3 статті 105 ЦК України) тощо. Законодавцем чітко вказано, що з моменту призначення комісії з припинення юридичної особи до неї переходять повноваження щодо управління справами юридичної особи (частина 4 стаття 105 ЦК України) та розпорядження майном.

Частина 5 статті 36 КЗпП України встановлює принцип правонаступництва в трудових правовідносинах при реорганізації юридичної особи, а частина 6 цієї ж статті вирішує питання, пов'язані із зміною роботодавця при реорганізації (злитті) юридичної особи дія трудового договору працівника продовжується. Правовим наслідком реорганізації юридичної особи є перехід всіх прав та обов'язків в порядку правонаступництва до іншої юридичної особи не тільки в частині майна і майнових прав та обов'язків, а й у трудових відносинах, в тому числі обов'язок щодо працевлаштування працівника (переведення працівника на рівнозначну посаду).

Враховуючи викладене, за процедурою реорганізації Верховного Суду України одна юридична особа має припинитися як правопопередник, а попередньо створений Верховний Суду продовжує існувати як правонаступник.

Юридична особа вважається самостійним суб'єктом права, однією з основних ознак якої є самостійна майнова відповідальність. Тому за загальним правилом юридична особа несе відповідальність за своїми зобов'язаннями, що виникли внаслідок здійснення нею її діяльності, самостійно і незалежно від її засновників, учасників, керівників, посадових осіб, працівників тощо. Саме цей підхід утілений у частині 1 статті 96 ЦК України, в якій прямо вказується, що юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями [18, с. 627].

Вирішуючи питання щодо можливості покладення відповідальності за зобов'язаннями державних підприємств безпосередньо на державу, Європейський суд з прав людини з'ясовує в першу чергу те, чи була юридична особа публічного права насправді настільки незалежною від держави, що держава може бути звільнена від відповідальності перед скаржниками. Прикладом наведеного є Рішення від 30 листопада 2004 року у справі «Михайленки та інші проти України», у пункті 45 Суд дійшов висновку, що підприємство-боржник функціонувало у високорегульованій галузі атомної енергії та здійснювало свою будівельну діяльність у Чорнобильській зоні відчуження, яка знаходиться під пильним контролем Уряду з огляду на міркування захисту навколишнього середовища та суспільного здоров'я. Цей контроль поширювався і на умови роботи у компанії, включаючи заробітну плату. Держава забороняла відчуження майна компанії з огляду на його можливе забруднення. Більше того, управління компанією було передане Міністерству енергетики у травні 1998 р. На думку Суду, ці елементи встановлюють публічну природу підприємства-боржника, незважаючи на його формальну класифікацію за національним законодавством. Відповідно, Суд доходить висновку, що є достатньо підстав для вирішення питання про

те, що з огляду на спеціальні обставини цієї справи держава є відповідальною за заборгованість компанії «Атомспецбуд» перед заявниками, незважаючи на факт того, що компанія була окремою юридичною особою [12].

Подібна позиція була висловлена в рішенні Європейського суду з прав людини від 4 квітня 2006 року у справі «Лисянський проти України» та в інших європейських судових рішеннях.

Убачається, що підходи, сформульовані в практиці Європейським судом з прав людини, є слухними і повинні обов'язково застосовуватися національними судами під час розгляду аналогічних питань.

З проведеного дослідження викладаються **висновки.**

Держава, як засновник, власник і розпорядник майна юридичних осіб публічного права, а також, як суб'єкт, що здійснює управління справами цих осіб несе відповідальність за зобов'язаннями юридичних осіб публічного права.

На основі аналізу практики національних і європейських інституцій судочинства та положень статей 3, 6, 8, 19, 21, 43, 55, 92, 125 Конституції України держава несе відповідальність в особі Верховного Суду за заборгованість належної працівникам апарату Верховного Суду України заробітної плати, оскільки останнім наданий державою правовий статус державного службовця, разом з тим, державний службовець поєднаний з державою в особі державного органу через посадові та трудові відносини, за допомогою яких ними здійснюються персоналізація управлінських функцій та індивідуалізація відповідальності державного службовця.

Юридична особа публічного права з дня реєстрації безперервно веде бухгалтерський облік, оскільки являється самостійним суб'єктом права, а тому вона відповідає за своїми зобов'язаннями, що виникли внаслідок здійснення нею її діяльності, адже делегування, привласнення функцій судів іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

З урахуванням статусу двох суб'єктів державно-службових відносин керівник апарату Верховного Суду України уповноважений від імені юридичної особи публічного права видавати працівнику апарату суду засвідчену довідку про нараховану заробітну плату.

За процедурою реорганізації Верховного Суду України одна юридична особа припиняється як правопередник, а попередньо створений Верховний Суду продовжує існувати як правонаступник.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Науково-практичний коментар Кодексу законів про працю України. За заг. ред. Іншина М. І., Занфірової Т. А., Чижмарь Ю. В. – Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2020. – 340 с.
3. Постанова ВП ВС від 17.06.2020 у справі № 826/10249/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90111848>.
4. Постанова ВП ВС від 20.01.2020 у зразковій справі № 560/2120/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95177444>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
6. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у зв'язку з Рішенням Конституційного Суду України від 18 лютого 2020 р. № 2-р/2020 щодо забезпечення безперервності здійснення правосуддя найвищим судом у системі судоустрою України: Закон України 21 листопада 2023 р. № 3481-XI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3481-20>.
7. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
9. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
10. Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2011 р. № 59 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59-2011-p>.
11. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Геменюк та інші проти України» (Заява № 11423/19) від 22 липня 2021 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_h09.

12. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Михайленки та інші проти України» (Заяви NN 35091/02, 35196/02, 35201/02, 35204/02, 35945/02, 35949/02, 35953/02, 36800/02, 38296/02, 42814/02) від 30 листопада 2004 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_231.

13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Дзьоби Юрія Володимировича щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 233 Кодексу законів про працю України від 15 жовтня 2013 року № 9-рп/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-13>.

14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Осетрова Сергія Володимировича щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 55 Конституції України, частини другої статті 2, пункту 2 частини третьої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, частини третьої статті 110, частини другої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України та конституційним поданням Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ щодо офіційного тлумачення положень статей 97, 110, 234, 236 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 3, 4, 17 Кодексу адміністративного судочинства України в аспекті статті 55 Конституції України (справа про оскарження бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо заяв про злочини) від 14 грудня 2011 року № 19-рп/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-11>.

15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень пунктів 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 17, 20, 22, 23, 25 розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII від 18 лютого 2020 року № 2-р/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-20>.

16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про Рахункову палату Верховної Ради України» (справа про Рахункову палату) від 23 грудня 1997 року № 7-зп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-97>.

17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України "Про чинність Закону України «Про Рахункову палату», офіційного тлумачення положень частини другої статті 150 Конституції України, а також частини другої статті 70 Закону України «Про Конституційний Суд України» стосовно порядку виконання рішень Конституційного Суду України (справа про порядок виконання рішень Конституційного Суду України) від 14 грудня 2020 року № 15-рп/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00>.

18. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків: ЕКУС, 2020. – 928 с.